THE BULLETIN IS SPONSORED BY WORLD JEWISH RELIEF & JEWISH CARE

LONDON SARAJEVO

SaLon

BILTEN JEVREJSKE ZAJEDNICE "PRIJATELJI LA BENEVOLENCIJE" LONDON

BULLETIN OF JEWISH SOCIETY "THE FRIENDS OF LA BENEVOLENCIJA" LONDON

SUMMER 2001

No 21

Internet address: http://www.la-bene.ort.org/salon

Teodora Tea Suvajdžić

Rođena sam u Sarajevu, ali djetinjstvo i mladost sam provela na Ilidži pokraj Sarajeva. U te davne dane pred Drugi svjetski rat Ilidža je bila predgrađe Sarajeva sa brojnim livadama gdje su u rano proljeće ovce i jaganjci pasli travu, a ljeti bi te iste livade pružale idealno mjesto za igranje klisa, bur-engleza, nogometa i čole.

Izbijanjem rata 1941 godine veći dio tih livada pretvoren je u oranice gdje se uzgajala pšenica i povrće. Moja majka postaje udovica, a moj brat i ja ratna siročad. (Otac je bježeći od ustaša pokušao da se skloni u Kraljevo ali ga tamo neposredno po dolasku strijeljaju Nijemci zajedno sa još 7 hiljada nedužnih građana.) Počela je borba za preživljavanje. Voćnjak u kome je raslo mlado drveće jabuka, krušaka, trešanja i šljiva upravo je počeo da donosi plodove. Ostatak našeg imanja bio je djelimično pod travom, cvijećem i neiskorišten. Ali ne zadugo. Moja majka, bivša činovnica Željezničke direkcije, neiskusnim ali spretnim rukama ubrzo je obradila neiskorišteno zemljište i počela da uzgaja povrće. Iako sam bila vrlo nježna i mlada (nepunih 11 godina), ja sam joj u tom vrijedno pomagala. Uskoro je bilo i krompira, i luka, i paprika, paradajza, pa čak i šećerne repe od koje smo pravile melasu koju smo koristile umjesto šećera, čega tada nije bilo "ni za lijeka". Na toj maloj obradivoj površini uskoro je rastao i kukuruz, zajedno sa tikvom. Eto tako, postepeno se stvorio osjećaj vrijednosti zemljišta i sigurnosti preživljavanja, što je moja majka često znala da naglašava "Ko radi sa hranom nije nikad gladan".

Po završetku gimnazije u Sarajevu sam konkurisala za upis na Poljoprivredno - Šumarski Fakultet. Čekajući na rezltate konkursa školsko ferije sam provela na dobrovoljnoj radnoj akciji na izgradnji autoputa "Bratstvo-Jedinstvo" koji je povezivao Beograd sa Zagrebom. Moja maturantska brigada postala je udarna, a ja sam dobila pismenu pohvalu, na što sam bila vrlo ponosna.

Po povratku u Sarajevo stiglo je rješenje da mi je odobreno studiranje na Poljoprivredno-Šumarskom Fakultetu. Studije me nisu ometale da i dalje uživam u praktičnom radu, sada sa već više stručnog znanja u uzgoju povrća i voća. To je u međuvremenu postalo i moj hobi.

Po završetku fakulteta zaposlila sam se u Institutu za poljoprivredna istraživanja u Sarajevu, na zadacima selekcije, agrotehnike, rejonizacije i sjemenske proizvodnje krompira. Poslovi su me vodili u divne, prirodnim ljepotama bogate krajeve, planinska polja omeđena crnogoričnom šumom na području Glamoća, Kupresa, Bugojna, Nevesinja, Sokoca…

Po izbijanju rata u BiH 1992 godine ponovo su se vratile nemile uspomene na prethodni rat u kome sam izgubila oca, djeda i baku, a sama uz majku, rođenu Jevrejku, preživjela mnoga psihička maltretiranja uz prijetnje zloglasnim Jasenovcem. Sada sam već imala svoju porodicu – muža, oženjenog sina i udatu kćerku sa unukom. Pomisao na strahote koje bi im se mogle desiti ako ostanu u Sarajevu užasavala me je, te sam ih uporno nagovarala da bježe. Po njihovom odlasku muž i ja napustili smo naše ognjište i nakon dužeg potucanja po tuđim kućama i hotelima u bivšoj Jugoslaviji, skrasili se ovdje u Londonu, zahvaljujući svesrdnoj pomoći jevrejske zajednice.

Vidjevši kako sam psihički potresena, socijalna radnica Jewish Care-a predložila mi je da se uključim ponovo u svoj hobi jer za to ovdje postoje uslovi na tzv. allotmentu. Od tada pa do danas ponovo uživam u uzgoju krompira (bar dvije sorte svake godine), blitve, salate, mrkve, luka, boranije i drugog povrća. Pored povrća uzgajam i maline – obične a i tzv. loganberry, jagode i cvijeće. Ima i klupa u sjeni ispod velikog duda i prostor da se u ljetne dane u zelenilu roštilja. I tako, radeći u prirodi gdje se ptice nadmeću u ljepoti pjesme, oslobađam se neprijatnih misli i sjećanja, prosto kao da zemlja koju dodirujem upije sav negativni naboj iz mene. Već i sama pomisao da idem u baštu stvara vedro raspoloženje i pozitivne emocije. Često idući na allotment u rano jutro, dok većina stanovnika Londona još spava i tek poneki automobil prođe ulicom, osjetim u vazduhu miris mora koji me prijatno podsjeća na one divne godišnje odmore koje smo provodili u kampovima duž makarske rivijere u sjeni borova i maslina. A u ušima kao da još uvijek odzvanja glas: "Ribaaa, svježa riba, voće, povrće, vino, rakijaaa!"

Teodora Tea Suvajdzic

I was born in Sarajevo and spent childhood and youth at Ilidza. In those days before the Second World War, Ilidza was Sarajevo's suburb with numerous meadows brimming with wild flowers. Sheep and lambs grazed there early in spring, and in the summer time us children loved to play tag, football and tip-cat there.

When the war broke out in 1941, most of these meadows were turned into arable land to grow wheat and vegetables. My mother became a widow, me and my brother war orphans. (Escaping Ustashe, father fled to Kraljevo, but as soon as he arrived he was shot by the Germans, together with 7,000 other innocent civilians.) The fight for survival began. Our orchard with young apple, pear, cherry and plum trees had just begun bearing fruit. The rest of our land was covered in grass and flowers, but did not remain unused for long. My mother, a former Railway Headquarters clerk, soon tended the land with her inexperienced but skilful hands. Although very young and fragile (just turned 10), I was doing my best to help her. We soon harvested onion, potato, pepper, tomato and even sugar beet, which we processed into molasses – sugar could not be bought then. Our small patch of land soon grew maize and pumpkin as well. We became aware of the importance of land for our survival – as mother used to say, "He who works with food is never hungry".

After finishing grammar school in Sarajevo, I applied for a place at the Agriculture and Forestry Faculty. While waiting to hear from the Faculty, I spent the school holidays on a voluntary work drive, building the "Brotherhood and Unity Motorway" between Belgrade and Zagreb. My school-leavers brigade became elite and I was awarded a certificate of merit, which I was very proud of.

On my return to Sarajevo I was offered a place at the Faculty of Agriculture. However, my studies did not prevent me from enjoying the practical work of growing fruit and vegetables. Now that I had an expert knowledge, gardening has become my hobby.

After graduating, I found a job at the Institute for Agricultural Research in Sarajevo. My tasks were selection, agrotechnics, regional research and seed production of potato. Work took me to many natural beauty spots and mountain meadows lined with coniferous forests in the regions of Glamoc, Kupres, Bugojno, Nevesinje, Sokolac…

When the war broke out in 1992, distressing memories of the previous war came back. In that war I had lost my father, grandfather and grandmother, and my Jewish mother and I had been subjected to mental abuse and threats with the notorious camp Jasenovac. Now I had a family of my own – husband, married son and daughter and a granddaughter. I was terrified just thinking of the horrors that might happen to them if they stayed in Sarajevo, so I kept nagging them to go. Once the children were gone, my husband and me left our home and after living with relatives and in hotels in former Yugoslavia for some time, we finally settled here in London thanks to the unreserved support of the Jewish community.

Having noticed how distressed I was initially, Jewish Care's social worker suggested I should continue with my hobby on a so-called allotment. Since then I have enjoyed growing potato (at least two varieties every year), spinach, lettuce, carrot, onion, runner beans and other vegetables on our allotment, but raspberries, loganberries, and strawberries are definitely my granddaughters' favourite crop. Our allotment also accommodates my flowerbed, a bench in the shade of a mulberry-tree and a bit of space to have barbecue in the summer time. While working in nature and listening to birds singing, I get rid of unpleasant thoughts and memories, as if the soil draws any tension away. Even the thought of going to my garden brings about a cheerful mood and positive emotions. I often go to the allotment early in the morning, while most Londoners are still asleep and only a few cars drive by. The smell of the sea in the air brings pleasant memories of the seaside holidays spent in camping sites along the Makarska riviera in the shade of olive and pine trees. And it's as if I can almost hear the voice: "Fiiish, fresh fish, fruit, veggies, wine, braaandy!"

Translation Gordana Jolić

Dr. Ljubiša Zečević: Ako se ponovna kandidatura Sarajeva za olimpijske igre shvati kao podstrijek za izlazak iz letargije - onda ona ima puno humano opravdanje i svrhu.

Dr. Ljubiša Zečević je rodjen u Sarajevu 5. Novebmra 1932 godine. Od mladosti se posvetio sportu - bio je atletski reprezentativac, zatim generalni sekretar Saveza sportskih organizacija BiH, a od osnivanja Fakulteta za fizičku kulturu u Sarajevu njegov profesor. Sada živi u Londonu, Kanada. Jedan je od prvih stručnih ljudi uključenih, najprije u pripreme kandidature, a zatim i organizovanje XIV zimskih olimpijskih igara u Sarajevu 1984 godine. On je sigurno medju najpozvanijim da komentariše najavu ponovnog kandidovanja Sarajeva za olimpijske igre 2010 godine.

SALON: Poznata vam je odluka da Sarajevo ponovo istakne kandidaturu za Zimske olimpijske igre 2010 godine, kao i reakcije na tu odluku. Možete li povući paralelu sa reakcijama iz vremena kad ste vi učestvovali u pripremi kandidature i sadašnjih, jer i onda je bilo skeptika, "realista" i nevjernih Toma?

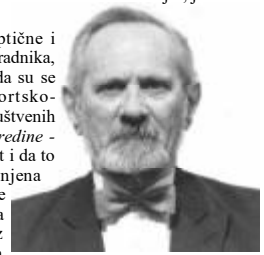

ZEČEVIĆ: Ondašnje reakcije nisu bile tako skeptične i "žestoke" kao sadašnje. Ideja, potekla od sportskih radnika, nije javno objavljivana sve dok se nije procijenilo da su se stekli realni uslovi da - pored prirodnih i sportsko-organizacijskih podobnosti, ukupnih ekonomskih i društvenih dostignuća, te završetka *Projekta zaštite čovjekove sredine* - Sarajevo može uspješno realizirati tako složen zahvat i da to u javnosti bude prihvaćeno. Stabilnost zemlje i njena medjunarodna pozicija su bili na takvom nivou, da je Olimpijada bila i neka vrsta logičnog samopotvrdjivanja svega onoga što smo do tada dostigli, ali i putokaz daljeg prosperiteta. Karakteristika tadašnjih, negativnih reakcija, - bar onih u Bosni i Hercegovini - više je bila uzrokovana neobavještenošću ili u nedovoljnim razumijevanjem karaktera tog poduhvata, a skepticizam je više proizlazio iz pitanja: "Hoćemo li moći?"

Neke sadašnje reakcije pak više su produkt opšte apatije i opasne letargije u društvu. Nakon pet godina od prestanka rata, u području esencijalnih potreba - u ekonomici, transportu, zdravstvu, socijalnoj zaštiti, pravnom sistemu, obrazovanju, kulturi itd.- suviše je mnogo neriješenih problema, suviše je podijeljenosti, pa ljudi, naročito mladi, ne vide perspektivu. I najnoviji napori da se iz nagomilanih nedaća počinje nazrijevati pozitivna perspektiva, nailaze na žestoke otpore, često na granici primitivizma. U takvoj konstelaciji, kada bukvalno nemate šta da jedete, ideja o novoj Olimpijadi, manje se shvata kao ***mogućnost*** budućeg boljitka, a više kao namet, pa je logično da to generira skepsu. Zastupnici negativne kritike ideje o kandidovanju, polaze zapravo od **sadašnjeg** stanja, a ne od onoga što ć**e biti ili šta može biti** za devet godina. Njihova kritika izvire iz još uvijek prisutnog opšteg skepticizma i više je rezultat nedovoljne obaviještenosti, a manje analitičke procjene šta Olimpijada donosi.

SALON: Šta je bilo odlučujuće 1977 da Sarajevo dobije organizaciju Olimpijade, a šta bi eventualno moglo biti sada?

ZEČEVIĆ: Olimpijski pokret je sredinom sedamdesetih bio u krizi. Pitanje Tajvana, povratka Kine u medjnarodne organizacije, skandali sa dopingovanjem i stimulativnim sredstvima, seks kontrolom, profesionalizacijom sporta, zahtjevi za reorganizaciju i demokratizaciju olimpijskog pokreta, a posebno konstantna međublokovska napetost, prijetilo je urušavanju olimpizma. Tadašnji predsjednik MOK-a lord Killanin, iskusni novinar i pisac, izraziti demokrata i humanista, jasno je u takvoj konstelaciji vidio da je nesvrstana politika Jugoslavije uvelike bliska olimpizmu, daje ta stabilna zemlja, sa živim Titom, imala dispozicije da dâ krupan doprinos u ublažavanju olimpijske krize. Killaninov atenski govor, prije nego će MOK 18. maja, 1978. donijeti odluku, bio je "navijački" u korist Sarajeva, Bosne i Hercegovine i Jugoslavije. Kasnije, nakon bojkota olimpijada u Moskvi i Los Angelosu, doprinos Sarajeva je postojao sve vidljiviji, a svjestan da to može zvučati pretenciozno, rekao bih da je Sarajevo bila rijetka svijetla tačka na tmurnim olimpijskim stazama.Takav sklop okolnosti više se neće ponoviti.

Građani Sarajeva su se 1984 u punoj mjeri odužili na povjerenju, davši ne samo dobrom organizacijom, nego i ukupnom prijateljskom atmosferom, krupan doprinos olimpizmu. Sada je mnogo toga drugačije. Premda je olimpizam pretrpio izvjesnu krizu, njegova uloga i snaga nisu umanjene. Reorganizacija MOK-a je takva da će članovi, pored akcentovanja sportskih i ekonomskih parametara, itekako imati u vidu i opšte političke okolnosti, pogotovo što je olimpizam u biti kohezioni fenomen. Moguće je očekivati je da će članovi MOK-a imati u vidu da bi igre u Sarajevu ne samo znatno doprinijele očuvanju i širenju olimpizma, nego da bi snaga olimpiskog duha podpomogla naporima ponovnog uspostavljanja bosanskohercegovačke kohezije.

Istovremeno, premda Bosna i Hercegovina sada nije ono što je bila 1984, ne treba **sadašnje** stanje posmatrati sa statičnog gledišta, jer se, do vremena kada kandidaturu treba podnijeti, mnogo toga stubokom može promijeniti!

SALON: Da li vi lično vjerujete da je moguće dobiti Igre i, ako jeste, koje su prepreke, a koje prednosti da se one ponovo pripreme i održe u današnjem Sarajevu?

ZEČEVIĆ: Ako se kandidatura- uz sve sportske, ekonomske, turističke, kulturne i druge efekte - shvati kao PODSTRIJEK za izlazak iz letargije, kao jedna od mogućnosti za obnovu boljeg, zajedničkog života, onda ona ima puno humano opravdanje i svrhu, pa i izgede da se povjerenje dobije.

S druge strane, Grad, trenutno, ne pruža sliku koja bi zadovoljila olimpijske krite rije. Nije to Sarajevo pružalo ni 1978, kada nam je povjerenje prvi puta dato. Prepreke, i to ne male, postoje. Grad i olimpijski objekti su još uvijek devastirani; dio kadrova koji su organizovali ZOI 84' je, biološki ili migracijski, praktično eliminisan; zbog ratnog prekida nedovoljna su organizaciona iskustva u nekim zimskim sportovima, ali se sve to za devet godina može dovesti na potreban nivo.

Stravične posljedice rata, žrtve, raseljavanja i protjerivanja, fakat da su mnoge sadašnje Sarajlije zapravo novodošli, ipak ne mijenja mnogo u onome što je 1984 ostvareno pod mottom: "MOŽEMO, HOĆEMO I MORAMO UČINITI SVE DA IGRE U SARAJEVU BUDU ZAPAMĆENE I DA TRAJU I POSLIJE IGARA". Takav motto se ne gubi, nego se prenosi i na sadašnju kandidaturu. Nisam pristalica teze da nam organizaciju olimpijade treba povjeriti kao nagradu za pretrpljene patnje, ali fakat da je grad obstojao i da su njegovi građani izdržali nešto što se ni u najcrnjim slutnjama nije moglo zamisliti, ukazuje da njegovim ljudima ništa nije nemoguće.

Pripremio U.M.

Dr. Ljubiša Zečević: Should the repeated application of Sarajevo for the Winter Olympics be perceived as an incentive to escape the lethargy – then it has a total human justification and purpose.

Dr. Ljubiša Zečević was born in Sarajevo on the 5th of November 1932. Early in his life he went in for sports – represented the country in athletics, then he was the general secretary of Bosnia and Herzegovina Sports Organisations Union and a professor at The Faculty for Physical Culture since its establishment. He lives now in London, Canada. He was one of the first professional people who took part in the preparation of the application and later in the organisation of the XIV Winter Olympics in Sarajevo in 1984. There is no doubt that he is among the most competent people to comment on the announcement that Sarajevo might apply again for the 2010 Winter Olympics.

SaLon: You are aware of the decision that Sarajevo should apply again for the 2010 Winter Olympics and of the reactions to that decision. Can you compare these reactions to those from the time when you took part in the preparation of the application, because then also "realists" and doubting Thomases voiced their scepticism?

ZEČEVIĆ: The reactions were not as sceptical and severe then as they are now. The idea initiated by sports circles was not published until it was estimated that it was feasible for Sarajevo to be successful in such a complex undertaking and that the public would accept it. The stability of the country and its international position were at such a level that the Olympic Games were a sort of logical self-confirmation of all our earlier achievements, but also a sign to further prosperity. The negative reactions at that time, at least those in Bosnia and Herzegovina, were characterised by lack of adequate information or by insufficient understanding of the character of the undertaking, while scepticism was the result of the question: "Shall we be able?"

Some of the present reactions, on the other hand, are the product of widespread apathyand

dangerous lethargy in the society. Five years after the war has stopped there are still too many unsolved problems in the essential necessities – in economy, transport, health, social insurance, legal system, education, culture etc. There are also too many differences, so that the people, especially the young ones do not see any perspective. The newest efforts aimed to search for positive perspective through the piled up problems encounter fierce resistance quite often bordering with primitivism. In a situation when you have actually nothing to eat, the idea of new Olympic Games, is less seen as a **prospect** for future betterment, but more as a levy. It is logical, therefore, that it creates scepticism. Those in favour of the negative criticism of the idea to make the application look at it from the present state of affairs. They are not considering the situation as it will be or how it might be in nine years time. Their criticism stems from the still present general scepticism and is more the result of insufficient information than of an analytical assessment of what the Olympic Games might bring.

SaLon: What was the decisive factor in 1977 to award Sarajevo the organisation of the Winter Olympics and what might be that factor now?

ZEČEVIĆ: The Olympic movement was in a crisis in mid seventies. The question of Taiwan, China coming back to international organisations, scandals with doping and stimulants, sex control, professionalisation of sport, requests for reorganisation and democratisation of the Olympic movement and especially the constant tensions between the blocks threatened with the destruction of Olympic spirit. Lord Killanin, an experienced journalist and author, a distinct democrat and humanist was the president of IOC at that time. It was clear to him in that situation that the non-allied politics of Yugoslavia is very close to the Olympic idea. He was aware that that stable country, with Tito still alive, had all the prerequisites to largely contribute to the alleviation of the Olympic crisis. Killanin's speech in Athens before the decision passed by IOC on 18th of May 1978 was "rooting" for Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, Yugoslavia. Later, after the boycott of the Olympic games in Moscow and Los Angeles, the contribution by Sarajevo became ever more visible, and although aware that it might sound too pretentious, I would say that Sarajevo was a singular bright spot on the sombre Olympic paths. The same circumstances will not recur.

In 1984 the citizens of Sarajevo have fully paid off the confidence invested in them. The good organisation of the Games and the overall friendly atmosphere contributed largely to the Olympic spirit.

Many things are different now. Although the Olympic spirit suffered a crisis, its role and power have not been diminished. IOC reorganisation is such that its members will put an accent not only on sports and economic parameters but they will very much also have in mind the general political circumstances, the more so because the Olympic spirit is essentially a cohesive one. It might be expected that IOC members will have in mind that the Games in Sarajevo might not only contribute to the preservation and spreading of the Olympic spirit, but also that the power of that spirit might help in the efforts to reinstate the cohesion of Bosnia and Herzegovina.

At the same time, although Bosnia and Herzegovina is not the country it was in 1984, the situation should not be looked upon from a static point of view, because many things could change by the time when the application is due to be submitted.

SaLon: Do you believe that the organisation of The Games could be awarded to Sarajevo once more, and if so what are the obstacles and what the advantages to prepare and have them again?

ZEČEVIĆ: Should the application – with all its sports, economic, tourist, cultural and other effects – be regarded as an INCENTIVE to get out of lethargy and one of the possibilities to restore a better life together, then it has full human justification and purpose with prospects of gaining confidence.

On the other hand, at this moment the image of the City cannot meet the Olympic criteria. Sarajevo had no such image even back in 1978 when we were awarded the organisation for the first time. There are obstacles and they are not small ones. The City and the Olympic facilities are still under ruins; part of the personnel who organised the WO 84' has been eliminated biologically or by migration; due to the interruption caused by the war there is lack in organisation experience in some winter sports, but all this can be brought to the necessary level over a period of nine years.

The horrible consequences of the war, its victims, displacement and expelling of the population and the fact that many present Sarajevo citizens are newcomers, does not mean a big change in respect to the achievements of Sarajevo in 1984 under the slogan "WE CAN, WE WANT AND WE MUST DO EVERYTHING TO MAKE THE GAMES IN SARAJEVO REMEMBERED AND TO MAKE THEM LAST AFTER THE GAMES ARE OVER". This slogan has not been lost. It has been passed down to the present application. I am not in favour of the thesis that the organisation of the Winter Olympics should be awarded to us as a prize for our sufferings, but the very fact that the city held up and its citizens endured something that even in the darkest foreboding could not be imagined, indicates that there is nothing beyond the abilities of its citizens.

Translation: Branka Danon

Petogodišnjica Salona u klubu

Veče posljednje srijede u martu mjesecu u Klubu je bilo zaista živo. Veče je inače bilo posvećeno petogodišnjici izlaženja Salona. Pred prepunom salom Kluba održana je skromna ceremonija obilježavanja ove skromne godišnjice, a posjetioci su mogli primiti novi, dvadeseti broj Salona. Tom prilikom Boris Montiljo, predsjednik Odbora Jevrejske zajednice Prijatelji "La Benevolencije" istakao je da je svojevremeno pokretanje Salona bilo izraz stabilizovanja i profiliranja Zajednice, te da je tokom ovih godina Salon značajno doprinosio našem aktivitetu i osjećaju medjusobne povezanosti naših članova.

U ime Redakcije Salona prisutnima se obratio njen najstariji član, Anđelko Ristić. On je istakao kao zajedničko osjećanje članova Redakcije , pored obaveza koje rad u tom timu nameće, osjećaj zadovoljstva "prijateljskog, drugarskog odnosa i uvjerenja da radimo nešto, istina, skromno ali nešto što ostavlja traga iza nas." Andjelko je takodje podsjetio na one pojedince koji su zaslužni za pokretanje i izlaženje Salona, medju njima "u prvom redu Dariju Stojnić i Branka Danona koji su prije šest godina dali inicijativu za pokretanje biltena i pripremili sve za njegovo izlaženje": Andjelko je takodje pomenuo one pojedince koji su kao urednici, dizajneri, prevodioci, lektori za engleski pomogli održavanje Salona. Što se sadašnjeg rada redakcije tiče, Andjelko je istakao da "svi članovi redakcije daju svoj doprinos, ali ovom prilikom treba istaći Branku Danon, čiji prevodilački rad zapravo održava dvojezičnost Salona, kao i Dejana Stojnića koji obavlja sve poslove tehničkog uredjivanja Salona."

Uz specijalitete iz "starog kraja", uz neuobičajeno velik broj naših članova, s nama su se družili i oni naši zemljaci koji saradjuju sa našom Zajednicom ili u Salonu , medju njima profesor Zoran Pajić, književnik Miroslav Janjčić i drugi.

Five Years of SaLon

The evening of the last Wednesday in March was very active in our club. WE were celebrating five years of SaLon publication. A modest ceremony to mark this modest anniversary was held in the packed Club hall. The visitors were given the new twentieth issue of SaLon. Boris Montiljo, President of the Jewish Community Friends of "LaBenevolencija" pointed out that starting SaLon was the expression of stabilisation and profiling of the Community, and that over these years SaLon has significantly contributed to our activities and the feeling of belonging among our members.

Anđelko Ristić, the most senior member of the editorial board addressed those who were present. He pointed out that the feeling shared by all the members of the Board is not only the feeling of responsibility imposed by the work in the team, but also of satisfaction created by "the friendly attitude and belief that we are doing something modest, it is true, but something that leaves a trial behind us." Anđelko also reminded us of those who are to be credited for the starting of SaLon, among them "primarily Darija Stojnić and Branko Danon, who six years ago gave the initiative to start it and prepared everything for its publication." In addition, he mentioned all those who in their function as editors, designers, translators and proof-readers for English helped to keep SaLon going. Talking about the present work of SaLon Anđelko has pointed out that all the members give their contribution, but that it is necessary to single out Branka Danon thanks to whose translation SaLon is still bilingual, and Dejan Stojnić who carries out all the design and computer processing activities.

With dishes from "the old country", with an exceptionally big number of our members, we spent a pleasant evening with those of our compatriots who associate with our Community or who contribute to SaLon. Among them Professor Zoran Pajić and author Miroslav Janjić and many others.

Translation: Branka Danon

Dr. Franc Cengle

Kalmi Baruh i građanski rat u Španiji

Esej Dr. Franca Cengle-a o odnosu Kalmija Baruha prema građanskom ratu u Španiji štampan je u ediciji ŠPANIJA 1936-39 (pisci učesnici), 1971 godine. Kao što je SaLon ranije pisao Kalmi Baruh spada u red najistaknutijih intelektualaca Sarajeva između dva svjetska rata. Roden je 1896 godine u Sarajevu, studirao je u Zagrebu, Rimu i Beču. Bio je profesor gimnazije u Sarajevu, veliki erudita koji je govorio i pisao na engleskom, italijanskom, francuskom i njemačkom, a bio je svakako jedan od najboljih hispanologa svoga vremena. Bio je član kulturno-umjetničkog drustva Matatja. Poznati su njegovi radovi "Jevreji Balkana i njihov jezik", "O jeziku i knjizi Sefarda" i "Španjolske romanse bosanskih Sefarda". Umro je u logoru Bergen Belsen, dva dana pošto je logor bio oslobođen.
Zbog ograničenog prostora, esej donosimo uz izostavljanje fusnota i čisto stručne aparature i uz izvjesna skraćenja.

Kalmi Baruh, jedan od najistaknutijih kulturnih pregalaca međuratnog Sarajeva, pripada onim bosansko-hercegovačkim intelektualcima, koji su - poput Jovana Kršića, Marcela Šnajdera, Stjepana Tomića, Danijela Ozme – bili nosioci i pobornici progresivnog demokratskog senzibiliteta i koji su, svojom mnogostrukom duhovnom aktivnošću, udarili neizbrisiv pečat kulturi Sarajeva, delujući ustrajno svak na svom području: kao književni teoretičari, istoričari i kritičari, kao filozofi, naučnici, umetnici, pedagozi i tako dalje, ujedno zadirući u najaktuelnije probleme vremena i mnogobrojna socijalno-politička zbivanja u nas i u svetu. Tako, Kalmi Baruh nije poznat samo kao vrstan istraživač kulture i literarne tradicije sefardskih Jevreja u Bosni i Hercegovini, niti samo kao briljantni književni kritičar i senzibilni esteta, niti pak samo kao hispanolog kakvog je ova zemlja ikada imala. On je poznat isto tako, i kao odlučni pobornik svetskog mira, kao borac protiv fašističko-rasističke ideologije i pokreta, koji je u prvoj polovini tridesetih godina uveliko uzeo maha, preteći obezvređenjem autentičnih humanističkih vrijednosti, razaranjem nacionalnih kultura, istrebljenjem čitavih naroda.

Duboko i tesno vezanom za postojbinu svojih predaka, Španiju i njenu kulturu, Baruhu je osobito teško pala sudbina španskog naroda koji je u vreme građanskog rata prepolovljen, njegovim rečima, bedemom nesporazuma i mržnje. No Baruhov stav nije rezultirao jedino iz intimne vezanosti za Španiju i njenu kulturu, posebno za španski književnost, čije je mnoge aktere i lično poznavao; njegov stav je proisticao i iz njegove nepokolebljive opredeljenosti za koegzistenciju i saradnju naroda i njihovih kultura, iz njegovog afiniteta i istančanog osjećanja za socijalna i politička pitanja, iz njegove odlučne gotovosti da se usprotivi svemu što je u - bilo kome pogledu - upereno protiv digniteta čovjeka i načela nepovredivosti ljudskih prava….

…Životni put Kalmija Baruha gotovo da je klasičan primer opredeljenosti intelektualaca za "ideologiju i program progresivnih i dosljedno demokretskih društvenih snaga". Na tom životnom putu Kalmi Baruha, koji umire u koncentraciomnom logoru Bergen Belsen svega nekoliko dana nakon završetka drugog svjetskog rata, osobito reljefno se ocrtava i ističe njegova bezrezervna podrška španskom narodu u građanskom ratu, to jest izrazito aktualistička intencija koju je u to vreme poprimila njegova briljantna esejistika, a koja je proistekla, delom, iz već uvelike razvijene tradicije antifašizma što su je na stranicama časopisa "Pregled" 1933 godine razvili Jovan Kršić i Marcel Šnajder, prvi – između ostalog – uvodnikom "Između Marksa i Hitlera", drugi glasovitim esejom "Rasni veltanšaung hitlerizma".

U stvari, esejističko delo Kalmi Baruha jeste u celini dokaz njegove progresivne orijentacije, dok njegovi tekstovi , napisani za vrijeme građanskog rata u Španiji, imaju još i obeležja, s jedne strane, jednog izuzetno jasno opredeljenog progresivnog političkog stanovišta i, s druge strane, jedne isto toliko politički angažovane sociologije i istorije španske umetnosti i literature. Glavna tema ovih eseja su tragična zbivanja u Španiji koja se u dramatičnoj formi, odvijaju pred očima sveta, a njihov cilj je da se odgovori na pitanje "Kako izgleda današnja Španija", ona Španija što se upravo 1936 godine "nametnula pažnji celog sveta"….

…Parafrazirajući reči profesora Fernanda de los Rios-a, Kalmi Baruh će izneti na videlo snagu uticaja katoličke ideologije na kulturni, socijalni i politički život Španije, te, upozoravajući na posledice tradicionalne socijalno-političke simbioze crkve i države, precizno locirati prave izvore građanskog rata. "Rešavanje unutrašnjih opreka koje su postojale između ogromnog broja plemstva i klera i običnih građana i seljaka trebalo je duže odugovlačiti aktivnošću u spoljnoj politici. Neprestani ratovi iscrpljuju narod i zemlju, a da bi narod mogao podnositi žrtve, treba mu staviti u izgled nešto, dati ideju koja će opravdati njegove žrtve i prožeti sve i svakoga, bez obzira da li je ta ideja odblesak nacionlne stvarnosti.

Nju su Karlo V i Filip II našli u veri koja je morala da postane regulator svih odnosa: i političkih i ekonomskih i duhovnih. Crkva kao njen isključivi zatočnik zavladala je svima oblicima nacionalnog života, upravo se identifikovala sa državom. Sveto bratstvo je kontrolisalo političke i privatne odnose građana, a Inkvizicija je bdela nad svestima njihovim i nad čistotom rase i krvi. Identifikacija Crkve s državom našla je svoj simbol u kraljevskoj palati – manastiru Escorialu, tom veličanstvenom zdanju sagrađenom od strogosti i samopregora, gde se u naše dane bore dve Španije.."

U suštini, Baruhoava analiatičko-kritična preokupacija jeste da pokaže da i u samoj Španiji, u onoj "skrivenoj Španiji",rastrzanoj jednim "idejnim dualizmom koji se provlači kroz španski život i španskuo književnost", postoji i preovladava uverenje da "ono što je napredno u Španiji" u stvari "živi na periferiji španskog života", ne u Escorialu i uopšte ne među "vodećim faktorima". "Problem Španije", nastavlja Ka lmi Baruh, "koji danas traži svoje rešenje ima korenje duboko u španskoj istoriji. Česte građanske ratove prošlog veka treba shvatiti jedino i isključivo kao pokušaje da se reši nacionalni problem. Pobuna tzv. Nacionalista, koja se pretvorila u sadašnji krvavi građanski rat, nije ništa drugo nego pokušaj da se spreči rešavanje nacionalnog problema u korist naroda, koje je počelo proklamovanjem republike. Ovaj rat je samo zato krvaviji od pređašnjih što su nosioci demokratije i napretka danas i svesniji svoje istorijske misije u borbi protiv vekovnih privilegija reakcije…". Istorija je Baruhu, doista, dala za pravo.

Iz Baruhovih eseja progovara neskriveni revolt. Njegova reč ima da razbudi učmalu savest filistra, njegova misao da iznese na svetlo dana ideju slobode sa dna ponora jedne "krvave borbe", njegovo kazivanje, prkosno i protestantno, ima da se ureže u svest savremenika. Žaleći što je "u Španiji književno stvaralaštvo ukočeno", Kalmi Baruh ne može da ne pomene, kako sam naglašava, "pitanja koja je građanski rat učinio neodoljivo aktuelnim". On se najneposrednije identifikuje s replikom koju je savremenicima dobacio španski pesnik Lorenso Valera: "Biste li mogli pisati i o čemu drugom nego o Španiji?" Poput samih španaca, "onih sa periferije španskog života", "ispunjen(ih) verom u pobedu jedne Španije sa više čovečnosti i pravde", Kalmi Baruh kreće u gotovo ratnički pohod protiv onih koji ruše tu zemlju jedne iskonski superiorne kulture i "velike umetnosti" mišljenja, osećanja, govorenja, građenja, oblikovanja, poniruć istodobno u dubine njenog svečovečanskog smisla i dokazujući tako da i briljantni govor lepotom općinjenog estete ima samo jedan svoj temeljni razlog: da se ona, lepota, kao kalokagathia, odbrani od destruktivnog nasrtaja infernalnih sila nasilja i zla….

…Španija je ustala na noge braneći se svim što ima, budeći i sećanju i znanju, narodnoj pesmi i legendi, velikane koje je dala čovečanstvu, ali i sebi samoj, da je u tim časovima podrže. "U ove dane teških iskušenja za Madrid", referiše Kalmi Baruh, "vrlo često se evocira uspomena na Goju. Pišu se cele rasprave o hirovitom stvaranju toga slikara svog vremena, doziva se njegovo ime kao dokaz da su najodličniji duhovi španski upirali pogled na narodni genij kad god se gubila vera u ono što je stajalo na površini nacionalnog životga i što se još održavalo po zakonu inercije". Međutim, Miguel de Unamuno nije Goja, njegovo ime se ne doziva, jer on "ne vrši u duhovnom životu Španije onu misiju kakvu bismo mogli očekivati od njegovog dela", jer, nastavlja Baruh, "njegovo krajnje individualističko shvatanje duhovnih i socijalnih pitanja sadašnjice izaziva (…) nepoverenje (…) i kod onih koji misle da malo vredi stalna strepnja za spas i besmrtnost duše, ako se pre toga ne raščisti sa dotrajalim vekovnim ustanovama i ne postavi španskog društvo na druge osnove".

I sam se protiveći individualizmu Miguela de Unamuna, Kalmi Baruh piše da "treba požaliti gubitak jednog velikog pesnika španskog, možda jedinog u savremenoj španskoj književnosti koji se je sav inspirisao na najčistijim izvorima savremene narodne poezije. Posle Lope de Vega ovaj se slučaj nije ponovio u tako divnom obliku. To je Federiko Garsia Lorka, koga su pobunjenici ubili u Granadi, i to ne u borbi". Identifikujuši se sa španskim narodom i njegovim stradanjima, Kalmi Baruh izvlači na "front epohe", kako bi Ernst Blos rekao, tragični nestanak ovog velikana kojeg je, apostrofira Baruh, njegova "povezanost sa narodom stalno vukla po selima", koji je svoju Andaluziju "nosio duboko u sebi i u muziku svog stiha pretočio strast andaluzijske zemlje, njene pesme i igre, ono što se španski zove flamenzuismo", pa otud nije neobjašnjivo ni to da je smrt ovog velikana, Federiko Garsia Lorke, ožalio "krug pesnika" njegovih vršnjaka "uvelikom broju pesama u kojima taj događaj dobiva dublji značaj u sklopu onoga što se danas događa u Španiji", zaključuje Kalmi Baruh.

To je, u opštim potezima, bez mnogo komentara,memento koji je Kalmi Baruh uputio našoj javnosti i njegov prilog herojskoj borbi španskog naroda; to je bio, ujedno, prikaz njegove političke pozicije, koja je istovetna stanovištu svih onih što su stupili u odbranu Španije i njene kulture.

Vesna Domany Hardy

IBM I HOLOKAUST

Edwin Black: IBM i Holkoaust, Little, Brown and Company, UK 2001, £20

IBM I HOLOKAUST, nova knjiga **Edwina Blacka** promovirana u ožujku u Imperijalnom Ratnom Muzeju, objavljena je istovremeno u 40 zemalja. Autor je istražio dokumentaciju i izlo'io do sada nepoznate činjenice o dugoročnoj strateškoj alijansi najmoćnije američke kompanije s nacističkom Njemačkom, od Hitlerovog dolaska na vlast 1933. do završetka Drugog svjetskog rata.

Za povjesničare su do sada brzina i preciznost kakvima su Nacisti tokom svoje strahovlade bili u stanju identificirati i locirati njemačke i ostale europske Židove predsavljali zagonetku, to jest sve do Blackovog nedavnog istraživanja. Premda se znalo za postojanje i korištenje sistema bušenih kartica, do sada ih nitko nije povezao s organiziracijom bilo kog aspekta Holokausta.

Proučavanjem mnogo tisuća teško pristupačnih, dobro čuvanih i povjerljivih dokumenata Black je ustanovio kako su IBM i njemačka filijala 'Dehomag' obdarili Naciste brzim tehnološkim rješenjem za sve njihove programe, počevši s politički orjentiranim popisom stanovništva 1933. koji je IBM za velike pofite programirao po nacističkim specifikacijama. Odmah iza kartica za census, već 1934. IBM je dizajnirao posebne bušene kartice za eugeničke i eutanzijske programe, popise židovske imovine i bankovnih pologa, popis stanovništva 1936., organiziranje programa genocida, uključujući transport, robovski rad, deportacije, koncentracione logore, osvajačke ratove, getoizacije, blic i okupaciju osvojenih zemalja sve do konačnog rješenja.

Njemačka filijala IBMa nije samo dizajnirala kartice za specifične projekte, već su svoj sistem neprekidno unapređivali za vrijeme nacističke vladavine preduhitrujući sve potrebe Trećeg Reicha. IBM je dakle svojim sistemom Hitleru omogućio da se progon Židova i ostalih pretvori u sistematizirano mehanički proces. Kompanija IBM je Trećem Reichu iznajmljivala Hollerith mašine za obradu bušenih kartica, redovito ih servisirala i bila jedini snabdjevač bezbrojnih milijuna potrebnih kartica. Osim toga IBMov 'Dehomag' je redovito za nacističke službenike organizirao tečajeve za obučavanje korištenja Hollerith mašinama, koji su održavani za nacističke administratore i u koncentracionim logorima.

Složenim i zaokolišnim knjigovodstvenim sistemom u kojem su profiti vođeni kao krediti ili investicije, ova pomno strukturirana alijansa IBM s Trećim Reichom uspijela je izbjeći plaćanje američkih kao i njemačkih poreza, sve međunarodne kontrole i komercijalni bojkot, uključivši i komercijalnu blokadu nacističke Njemačke od strane Lige Naroda.

Thomas Watson, osnivač, predsjednik, većinski dioničar IBM komapnije i najbolje plaćeni američki menedžer, a za cijelo vrijeme rata posebni Roosveltov savjetnik za međunardono poslovanje, bio je veliki simpatizer Hitlera od kojeg je prihvaćao najveća odlikovanja i priznanja.

Da bi pokazao kako je Watson dobro bio upućen u ono što radi, Black iznosi napise iz New York Timesa tog razdoblja o zbivanjima u Europi, dan za danom. To samo potvrđuje da je Watson u svojoj beskrupuloznoj trci za sve većim profitima zatvarao oči i ignorirao značenje nacističke politike i njihovih programa, dok je istovremeno imao otvoren pristup svim institucijama američke vlasti i najvišim krugovima moći u New Yorku i u Washingtonu.

Naoružan masovnom dokumentacijom koja podržava njegov teški j'accuse, Black dokazuje da je Hitler bio u stanju masakrirati milijune ljudi i organizirati najgori genocid u povijesti čovječanstva samo uz pomoć IBMovog sistema bušenih kartica bez kojih genocid ne bio bio moguć u takvim razmjerima.

Black kaže da njegova knjiga nije o trgovanju s neprijateljem, već o svjesnom i namjernom snabdjevanju neprijatelja sa sredstvima za izvršenje genocida, isključivo radi profita. Na taj način zloupotreba tehnologije u svrhu geniocida s jedne strane i generiranje ogromnih profita za američku kompaniju s druge, morali bi poslu'iti kao upozorenje sadašnjim i budućim generacijama novog tehnološkog doba.

Meni se čini da je to i najvažnija poruka ove knjige. Budući da je precizno osvjetljavanje prošlosti jedino moguće s vremenskom daljinom, bolje poznavanje povijesti mora biti u službi budućnosti. IBMov sistem bušenih kartica pomogao je Hitleru identificirati deset miljuna europskih Židova i uništiti ih šest. Danas smo suočeni s nezamislivim mogućnostima moderne tehnologije koja juri naprijed velikom brzinom, ali radi generiranja maksimalnih profita ponovo se prečesto prelazi prko pitanja morala i etike. Kao Amerika danas, tako je

i Njemačka tridesetih godina prošlog stoljeća prednjačila po svom tehnološkom razvoju. Oni njeni naučenjaci koji su služili Nacizmu, smatrali su se svemoćnima i vjerovali da djeluju za 'dobrobit' čovječanstva.

Black piše živim norvinarskim stilom zbog čega se njegovu knjigu lako čita uspkos težine materije koju obrađuje i skandaloznih otkrića. Nažalost njena su slabost poneke povjesne greške koje su mu promakle, zbog čega bi se moglo u najmanju ruku dovesti u pitanje neke od njegovih izvora. Možda se takve propuste može protumačiti pritiskom kakvom su danas izloženi pisci kontroverznih djela da ih završe u rekordnom vremenu, ili njihovom potrebnom uskom specijalizacijom. Međutim ništa ne može opravdati greške, pogotovo jer sam Black kaže da je veliki broj povjesničara, prevodioca i akademika u sedam zemalja sudjelovalo u istraživanju materijala za knjigu. Mene je posebno zasmetalo nekoliko rečenica koje se odnose na Jugoslaviju u vrijeme Drugog svjetskog rata. Na primjer, na str. 389. kad se govori o Kraljevini Jugosalviji tj. njenoj vojsci čak i u kontekstu 1944. kad je prema Blacku: ' konačno cijelu Jugosalviju preplavila Crvena Armija'. Ili kad na str 255. istinske ustaške zločine nepotrebno ukrašava apokrifalnim dodacima, očito skinutih s web stranica propagande nedavnijeg rata.

Potrebno je naglasiti da je Edwin Black stručnjak za ekonomske veze s Trećim Reichom, njegova prva knjiga '***Holocaust finance investigation, the Transfer Agreement'*** pokupila je dosta nagrada. Njena je zasluga stvaranje zanimanja za financijsku stranu Holokausta koje je danas u centru pažnje.. Otkrića iz ove knjige svakako će proizvesti potresni val kad se prva prašina staloži.

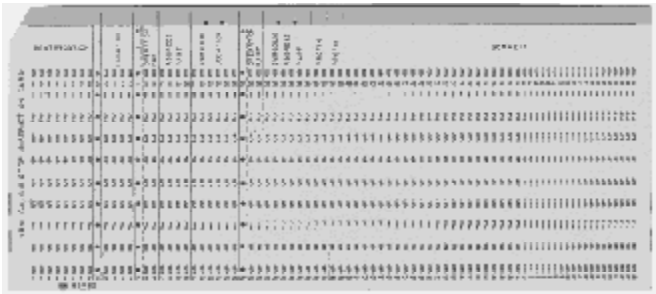

Vesna Domany Hardy

IBM and the HOLOCAUST

Edwin Black: IBM and the Holocaust, Little, Brown and Company, 520 p.

UK 2001, £20

'IBM and the HOLOCAUST' by Edwin Black, promoted in the Imperial War Museum in London in March, was simultaneously published in 40 countries. The author has studied the documentation and exposed as yet unknown facts about the long-term strategic alliance of the most powerful American company with Nazi Germany, from Hitler's coming to power in 1933 until the end of the Second World War.

The speed and precision with which the Nazis during their period of rule managed to identify and locate German and other European Jews has puzzled historians until Edwin Black's recent research on the question, and even though the existence and use of punched card systems has been well-known it was not connected with the organisation of Holocaust.

By studying many thousands of well-guarded confidential documents, Black has been able to establish how IBM and its German branch 'Dehomag' presented the Nazis with fast technological solutions, beginning with politically-sensitive census of 1933, which IBM, for a large profit, designed and programmed to Nazi specifications. Immediately following the cards designed for the census, in 1934 they designed punched cards for programmes of euthanasia and eugenics, property listings and confiscations, the 1936 census, and then for the entire organisation of the Third Reich's programme of genocide, including transport, slave labour, deportations and concentration camps, and also for the entire war including the occupation of other countries, the blitz and the final solution.

The American company's German branch not only designed punch cards for specific projects, but continually improved the system during the Nazi period, anticipating all the needs of the Third Reich. It offered rapid solutions to Hitler, enabling him to turn the persecution of the Jews and others into a systematically automated process. The company leased to the Third Reich the IBM Hollerith data-processing machines, and regularly serviced them, as well as being the sole provider of millions of cards. It also regularly organised courses for Nazi officials, even for the administrators in the concentration camps.

By a complex and elaborate accounting system listing profits as credits or investments, this carefully structured alliance of IBM and the Third Reich successfully managed to evade German and American taxation, all international controls or commercial boycotts including the League of Nations' commercial blockade of Nazi Germany.

Mr Thomas Watson, the best-paid American manager, who as a founder, a major shareholder and president of IBM, was to be a special advisor to Roosevelt for international trade throughout the war, was an ardent admirer of Hitler, from whom he accepted the highest honours and decorations.

To be certain that Watson knew very well what he was doing, Black has studied items in the New York Times about European events throughout the period, day by day. From this it is clear that, while Watson, in his unscrupulous race for more profits, shut his eyes to or ignored the significance of the Nazis policies and programmes, he had easy access to all the American institutions of government and was a welcome guest in the highest circles and the lobbies of power in New York and Washington.

Armed with massive documentation in support of his damning j'accuse, Black has set out to prove that Hitler was able to massacre millions of people and organise the worst genocide in human history only with the help of IBM 's punched card system and that without this help the genocide would not have been possible on anything like the same scale.

Black insists that his book is not just about trading with the enemy, but of consciously and deliberately supplying him with the means of genocide for the sake of profit. Thus the combination of the abuse of technology to serve genocide on the one hand, and the generation of enormous profits for the American company on the other, should serve as a warning to the present and future generations in the new technological era. This seems to me to be the most important message in this book. Because such precise illumination of history is only possible with distance in time, the better knowledge of the past should be in the service of the future. IBM's system of punched cards helped Hitler to identify ten million European Jews and to destroy six of them. We must look at the enormous possibilities of present day technology, which is developing so fast and in order to generate the maximum possible profit, usually overriding all question of ethics and morals. As is America today, so was Germany in the thirties a leading nation in terms of technological development. Its scientists, in the service of the Nazis, considered themselves omnipotent and to be acting for 'the benefit' of humanity.

Black writes in a vivid, journalistic style that makes the reading of his book easy in spite of the sombre nature of the material and his shocking revelations. Unfortunately, its weak side will be found in occasional errors of historic fact which make us question the validity of some of his sources. It is possible to explain some of the mistakes and omissions because of the pressure exerted on authors of controversial books to produce them quickly, or even because of their narrow field of specialisation. However none of this can really justify these errors, especially as so many historians, translators and researchers in seven countries have been involved in the making of this book. I am especially concerned about the brief coverage of the war in Yugoslavia (p.389) where it talks of monarchic Yugoslavia and its army even in the context of 1944 'until the whole country was overrun by the Red Army', or where (p.255) the very real crimes of Pavelic's Ustasha are unnecessarily embroidered with quotations obviously taken from web sites of more recent war propaganda.

It has to be stressed that Edwin Black is not an historian, but a journalist specialising in economic relations with the Third Reich. His book 'Holocaust Finance Investigation, the Transfer Agreement' has received many awards and its merit has been to focus new interest on financial aspects of the Holocaust. The revelations of his new book will certainly produce shock waves when its impact begins to take effect

Dnevnik

07.03.2001. I ove godine smo obilježili Purim. Sve je bilo u znaku maskembala što je izuzetna prilika da djeca pokažu svoju maštovitost. Bili su u centru pažnje sa svojim maskama, a najbolja prva bila je Dubravka Jolić, a druga Mia Camera.
Ali to nije sve. Organizovan je i foto kviz za odrasle. Bilo je dosta takmičara ali je ubjedljivo najbolja bila gospođa Seka Albahari.

14.03.2001. Mali predah dok sređujemo utiske od prošle srijede.

21.03.2001. Došao je red na kuhara. Gospodin Dragan Ungar je bio zadužen da nas počasti, u čemu je bio veoma uspješan.

28.03.2001. SaLon je doživio svoj jubilej – pet godina postojanja! Ovom prilikom smo organizovali malu svečanost, mali osvrt na proteklih pet godina rada. Rijetkost je da se takav jedan časopis održao tolike godine. Zasluga je to svih članova Kluba. Sve čestitke i želja da SaLon doživi još puno godišnjica.

04.04.2001. Kartanje, ćaskanje i ostale ležerne aktivnosti.

11.04.2001. Pesah je tu. Gospodin Mirko Ovadija nam je spremio tradicionalno sefardsko jelo, Pastel, i time nam dočarao dobre jevrejske običaje.

18.04.2001. Gospodin Draško Suvajdžić je održao svoju malu kućnu radionu.

25.04.2001. Seniori Kluba su izložili svoje fotografije. Pri tome su se prisjetili na lijepe dane svoje mladosti, a nama približili daleke godine koje su pale u zaborav.

02.05.2001. Staro dobro kartanje, pričanje, razmjenjivanje novina.

09.05.2001. Kulinarske vještine su na redu. Gospodin Branko Danon i gospođa Branka Danon su pripremili ukusne slane i slatke palačinke. Prava poslastica!

16.05.2001. Ležerno provodimo ovo veće, u dobrom društvu.

23.05.2001. Došao je red na najmlađe. Šepurili su se, izazivajući naklonost odraslih. To je prvi naraštaj malih Engleza.

30.05.2001. Uvijek smo raspoloženi za dobru zabavu. Muzika, piće, klopa, i ćavrljanje.

Maja Đurđevac

ZANIMLJIVOSTI

VASO PELAGIĆ I ALTERNATIVNA MEDICINA

ili

Don't try this at home

Bilo da se radi o prepoznavanju komplementanosti ili alternativi naučnoj konvencionainoj medicini, liječenje narodnim lijekovima u zadnje vrijeme stiče sve više pristalica. Da li ste znali da je naš Vaso Pelagić još 1879. godine izdao knjigu "Stvarni narodni učitelj" - jednu od najpoznatijih knjiga o narodnom ljječenju? U mnogo čemu knjiga je i zabavna, možda recepti nekom i pomognu, no redakcija u tome ne želi ni odgovornost pa ni pohvale. Povremeno, kao danas imaćete prilike da pročitate neke od recepata.

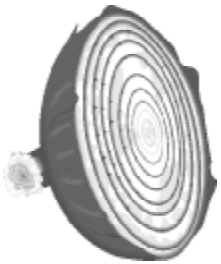

GRIP

Bolesnika treba trijati vunenom čarapom umočenom u sirće, zejtin i kamfor. Iza vrata mu treba staviti obloge od naribanog rena, a na noge mu navući čarape sa ugrijanim mekinjama.

PIJANSTVO – TRIJEŽNJENJE PIJANICE

Glavicu cmog luka razgnječiti i podnijeti pijancu pod nos da udiše. U šolju jake kafe sipati malo nišadora i limunovog soka pa dati pijanome da popije.

OPADANJE KOSE

Isjeckati 200 grama žilica od koprive, pomiješati sa 1 litrom vode 1.500 grama sirćeta pa sve to kuhati 30 minuta. Procijediti i svako veče time mazati glavu.

Pročitala i odabrala Darija Stojnić

MALI PRINC

Na svijetu je napisano i objavljeno bezbroj knjiga - debelih i tankih, ozbiljnih i šaljivih, starih i novih - i niko ne može pouzdano reći koja je od njih najbolja ili najvažnija. Ali ima jedna knjižica koja je možda *najveća mala knjiga* na svijetu, jedna od najljepših, ako ne i najljepša. Zove se "Mali princ", a napisao ju je Francuz Antoine de Saint- Exupery. Knjiga je pisana za djecu, a čitaju je svi, mali i veliki ; napisana je na francuskom jeziku, a čitaju je opet svi jer je prevedena na gotovo sve književno formirane jezike, štampana je u bezbroj izdanja - samo u Bosni i Hecegovini četiri puta,- a ušla je u školske programe u oko 130 zemalja na svijetu; uz tekst knjige autor je izradio ilusracije koje su neodvojivi dio priče. Pisac ove neobične knjige živio je od 1900 do 1944, a bio je pilot i volio visine. Jednom je, tako kažu, uzletio, penjao se i penjao i - nikad se nije vratio.

Ovdje donosimo kratak odlomak iz Malog Princa,… možda vas zainteresuje da i pročitate tu čudesnu knjigu.

Tada se pojavi lisica:
- Dobar dan- reče lisica.
- Dobar dan - pristojno odgovori mali princ, okrene se ali ne vidje ništa.
- Evo me ovdje - reče jedan glas - pod jabukom…
- Tko si ti?- upita mali princ. - Vrlo si lijepa…
- Ja sam lisica - reče lisica.
- Dođi da se igramo - predloži joj mali princ. - Tako sam tužan.
- Ne mogu se s tobom igrati - reče lisica. - Nisam pripitomljena.
- O, oprosti! - reče mali princ.
- Ali razmislivši, on doda:
- Što znači "pripitomiti"?
- Ti nisi odavde - reče lisica - što tražIš?
- Tražim ljude - reče mali princ. - Što to znači "pripitomiti"?
- Ljudi - reče lisica - imaju puške i love.To je nezgodno! Imaju i kokoši. Jedino ih to zanima. Tražiš li kokošI?
- Ne - odvrati mali princ. - Ja tražim prijatelje. Što to znači "pripitomiti"?
- To je nešto već odavno zaboravljeno - reče lisica.- To znači "uspostaviti veze"
- Uspostaviti veze?
- Naravno - reče lisica. Ti si za mene još uvijek dječak sličan stotimama hiljada drugih dječaka. I nisi mi potreban. A ni ja tebi nisam potrebna. Ja sam za tebe samo lisica nalik stotinama hiljada drugih lisica. Ali ako me pripitomiš, bićemo zaista potrebni jedno drugome.Ti ćeš za mene biti jedini na svijetu. Ja ću za tebe biti jediina na svijetu.
- Počinjem razumijevati - reče mali princ.- Postoji jedna ruža…mislim da me je ona pripitomila.
- To je moguće - reče lisica. Na Zemlji ima svega i svačega…
- Ah, to nije na zemlji - reče mali princ.
- Činilo se da je lisica vrlo radoznala:
- Na nekoj drugoj planeti?
- Da.
- Ima li na toj planeti lovaca?
- Nema.
- Gle, pa to je zanimljivo! A kokoši?
- Nema.
- Ništa nije savršeno - uzdahne lisica.
- Ali lisica se vrati svojoj misli:
- Moj je život jednoličan. Ja lovim kokoši, ljudi love mene. Sve su kokoši slične, svi su ljudi slični. Ja se, dakle, pomalo dosađujem. Ali, ako me ti pripitomiš, moj će život biti obasjan suncem. Upoznat ću bat koraka što će se razlikovati od svih ostalih. Drugi me koraci tjeraju pod zemlju. Tvoji će me poput muzike mamiti iz brloga. I onda pogledaj! Vidiš li, tamo dolje, ona žitna polja? Ja ne jedem kruh. Žito meni ništa ne znači. Žitna me polja ni na što ne podsjećaju. To je žalosno! Ali ti imaš kosu boje zlata. Bit će divno kada me pripitomiš. Žito, koje je zlaćano podsjećat će me na tebe. I ja ću voljeti šapat vjetra u žitu….
- Lisica zašuti i dugo gledaše maloga princa.
- Molim te, pripitomi me - reče ona.
- Vrlo rado - odgovori mali princ - ali nemam mnogo vremena. Moram pronaćI prijatelje i upoznati još kojeŝta.

S francuskog: Ante Granić

Pripremio U.M.

Paralele

Listajući po novinama i časopisima, naišli smo na polemički prilog u BILTENU "Udruženja doseljenika iz bivše Jugoslavije" u Izraelu. U prilogu se raspravlja o pojavama i relacijama koje su i nama bliske pa smo odlučili da prenesemo izvod.

Biti ili ne biti član Hitahduta

…Na prvi pogled, ništa nije prirodnije i normalnije nego da se čovek drži svoje zajednice, stvorene u staroj otadžbini i njenim cionističkim, kulturnim, sportskim i ostalim društvima, te da se na taj način informiše o događajima u rodnom kraju. Međutim, praksa je drugačija. Koji su razlozi ove pojave?

Pre svega, želja da se postane što pre i što bolje Izraelac i patriota nove domovine. Takva težnja je razumljiva, ali ona ne mora da ide na štetu pripadništva ili poricanja, odnosno, zanemarivanja ili, čak, prikrivanja porekla i prošlosti.

Drugo, nameran prekid sa svim onim što je prethodilo aliji, bilo da je to zaborav holokausta, ratova ili drugih neprijatnih okolnosti ranijeg života – teško je ostvariti. Prošlost, u svakom slučaju, neće iščeznuti. Ona se može zaobići ili lakše prebroditi pozitivnim i kritičnim prilazom.

Treći povod može da bude: nemešanje u unutrašnje političke i nacionalne probleme sadašnjih teritorija bivše Jugoslavije. S obzirom da je Hitahdut vanpolitička organizacija, u čijem su članstvu zastupljeni, takoreći, svi krajevi i oblasti nekadašnje Jugoslavije, takođe, ne bi trebalo da isključuje želju za saradnju sa našim Udruženjem.

Verovatno bi se mogli naći i drugi motivi, lični ili elitistički, za negiranje ili indiferentnost prema HOJ. Na primer: zašto da se ograničimo na našu malu zajednicu, kada postoje širi okviri za društvenu i kulturnu delatnost? Takve ili slične pretpostavke čujemo i od naše dece. Odgovor je jasan: nema tu nikakve protivrečnosti. Osim toga, oni među nama koji nastavljaju rad i učešće u HOJ-u, očigledno smatraju da ne treba nipodaštavati baštinu, niti jezičko i kulturno nasleđe, kao deo sopstvene ličnosti i životnog puta……

Tumačenje nepoznatih pojmova:

HOJ stoji za Hitahdut Oley ex Yugoslavija – ili u prevodu Udruženje doseljenika iz bivše Jugoslavije. Otud u naslovu Hitahdut kratko za Udruženje.

Alija je pojam koji se odnosi na doseljenike u Izrael koji žele da tu zasnuje život.

WE READ FOR YOU

Parallels

Browsing through papers and magazines, we came upon a polemical article in the Bulletin of Hutahdut Oley ex Yugoslavia" in Israel. This article discusses phenomena and relations familiar to us for which reason we have decided to reprint some excerpts from it.

To be or not to be member of Hitachdut

…. At first sight, there is nothing more natural for someone than to hold to his community which was founded in the old fatherland and to its Zionist, cultural, sport and other associations. because this is a way to get informed on one's country of origin. The reality is different, though.

What are the reasons for such an occurrence?

First of all, it seems, is the wish to become an Israeli and a patriot of the new country, as soon as possible and a good one. This drive is understandable but does not have to do it at the expense of his origin and past, by denying, neglecting or even hiding it.

Secondly, it would be extremely difficult to deliberately break up with everything that preceeded Aliyah, be it the effort to forget the Holocaust, the wars or any other unpleasant memories of the previous period in life. The past will not disappear, anyway. By a positive and critical approach, the past could only be bypassed or overcome more easily. Thirdly, a further possible motive might be the need to distance oneself from the internal political and nationalistic problems of the territories of former Yugoslavia. This should also not present a deterrent factor in cooperation with our organisation since Hitachdut is a non-political organisation, whose members are coming from all parts and regions of former Yugoslavia.

It would be possible to define other personal or elitist motifs, for a negative or indifferent attitude against Hitachdut Oley ex Yugoslavia. For instance: why should we limit ourselves to our little community while there are much wider possibilities for social and cultural activities? These and similar assumptions we could hear from our children as well. But the answer is straight forward there is no contradiction. Finally, those among us, who continue their work and involvement with HOY, would obviously maintain that tradition, linguistic and cultural heritage, as well as part of one's personality and life should never be undermined.

Sadržaj/Content

Vrijeme, ljudi, sjećanja: Tea Suvajdžić 2
Time, people and memories: Tea Suvajdžić 3
Intervju: Ljubiša Zečević 4,5,6
Interview: Ljubiša Zečević 4,5,6
Jubileji: SaLon u Klubu 7
Jubilees: SaLon in the Club 7
Kulturno naslijeđe:
Kalmi Baruh i građanski rat u Španiji 8,9
Prikazi:
Vesna Domani-Hardy: IBM i holocaust 10, 11
Reviews:
Vesna Domani-Hardy: IBM and the Holocaust 11,12
Klub i zanimljivosti/Club 13
Rubrika za mlade/Youth column 14
Prenosimo/We read for you Paralele 15
Izleti: Draško Suvajdžić: Bili smo u Ely-u 17
Izdanja R. Kamhi & J. Papo: Sačuvano od zaborava 18
Publications R. Kamhi & J. Papo: Saved from oblivion 18

IZDAVAČ <> PUBLISHER
Jevrejska Zajednica "Prijatelji La Benevolencije" London
Jewish Society "The Friends of La Benevolencija" London

ADRESA <> ADDRESS
Shalvata - Jewish Care, Att Mr Branko Danon
Parson Street - Corner of Church Road
London NW4 1QA

REDAKCIJA <> EDITORIAL BOARD
Branka Danon, Branko Danon, Maja Đurđevac
Želimir Kučinović, Anđelko Ristić, Milan Uzelac, Vesna Domany-Hardy

TEHNIČKI UREDNIK I KOMPJUTERSKA OBRADA <> DESIGN AND COMPUTER PROCESSING
Dejan Stojnić

LEKTORI <> TEXT EDITORS
Milan Uzelac

Myra Green

SaLon je besplatan i izlazi tromjesečno
SaLon is free of charge and published quarterly

Mišljenja u SaLonu nisu nužno i stajališta urednika ili izdavača.
The opinions expressed in SaLon are not necessarely those of the editors or the publisher.
Ÿ SaLon

Printed by Freedman Brothers Printers

Draško Suvajdžić

Bili smo u ELY-u

Sezonu izleta otvorili smo 29.04. Na izboru su mjesta u široj okolini Londona - vrijeme vožnje i troškovi prevoza ograničavaju nas na udaljenost do najviše oko 100 milja.

Na staro zborno mjesto" u Limes Avenue došli smo sa otvorenim kišobranima , pomalo skeptični. Najvlažnije proljeće u zadnjih 150 (ili tako nekako) godina nije obećavalo mnogo. Očekivali smo da će biti odustajanja, ali želja za druženjem na izletima je preovladala. Autobus je bio skoro pun. I, kao što nam se desilo već više puta, imali smo lijep, čak i sunčan dan u ELY-u, istorijski I kulturno značajnom gradiću od oko 12000 stanovnika, koji se nekada zvao "Ostrvo Ely", jer je podignut na brežuljku okruženom nepreglednim močvarama, "The Fens".

Močvare su isušene u 17 i 18 vijeku kopanjem mnogobrojnih kanala do mora, i pumpanjem pomoću vjetrenjača.

U pravoj proljetnoj atmosferi, dobro raspoloženi krenuli smo u grupicama da "osvojimo" ovaj CITY-tako se s pravom kategoriše, jer - ima katedralu! I te kakvu! Gradjena je u 11. i 12. vijeku, ali je u 14. vijeku, nakon urušenja centralnog tornja, umjesto njega izgradjen OCTAGON, težine 400 tona, koji počiva na 8 hrastovih stubova i na vrhu ima LANTERN u duborezu, U Katedrali se nalazi muzej vitraža (Stained Glass Museum), a moguće je osim njega obići i gornje galerije Lantern-a. Bilo je i hrabrih!

Ko je našao vremena, mogao je da obiđe kuću Olivera Cromwell-a i Gradski muzej, gdje je udobno sjedeći moguće pregledati projekcije filmova o istorijskom razvoju mjesta, starim zanatima, ribolovu, korparstvu itd. Eksponati prikazuju uslove života ribara, lovaca, krivolovaca, zatvor sa okrutnim načinom kažnjavanja prestupnika i slično.

Ljubitelji moderne umjetnosti mogli su obići Galeriju BABYLON , a ljubitelji antikviteta trospratnu trgovinu starinama iz svih mogućih razdoblja - od rimskih novčića da predmeta iz 1960-tih.

Ljubitelji prirode šetali su obalom rijeke Great Ouse, a za ostale - neizbježni pub-ovi.

Obilazeći trgovinu suvenirima u Katedrali, ugledao sam tekst "Theological College Ely", i proradio mi je "kliker"! Prije 45 godina, u studentskim danima sreo sam na stanici u Ljubljani studenta teologije mojih godina, iz Ely-a, J.D.W, koji je putovao po svijetu na motoru, imao udes, i morao da produži vozom za Sarajevo i dalje. Čitavu noć u vozu smo ćaskali i nakon dolaska u Sarajevo otpratio sam ga na "Ćiru" preme Dubrovniku. Nakon toga razmijenili smo nekoliko čestitki i sve je palo u zaborav. Do ovog našeg izleta i moje posjete katedrali.

U katedrali sam zapitao kapelana da li je moguće pronaći tog čovjeka. Mimo svih očekivanja, on mi je pronašao adresu! Još nisam ništa odlučio, ali to je za mene bila zanimljiva dogodovština sa ovog ljiepog izleta…..

Sačuvano od zaborava

Pod tim naslovom, u prošloj godini, u izdanju Židovske općine u Zagrebu, pojavila se zanimljiva publikacija, djelo neumorne Regine Kamhi i Jakova Pape, posvećeno "otimanju od zaborava" ladino jezika, jezika kojim su stoljećima govorili sarajevski Sefardi. Bio je to jezik koji je predstavljao nezobilazni dio kulturnog panoptikuma Sarajeva, jer su Jevreji do drugog svjetskog rata bili treći po brojnosti, od četiri naroda što su naseljavali taj grad. Autori su sakupili i zabilježili riječi, pozdrave, pohvale, kletve, poslovice, imena, nadimke i nekoliko pjesama i sve to smjestili u neveliku knjižicu. Publikacija sadrži rječnik od oko pet stotina riječi, oko sto sedamdeset poslovica i pregršt pjesama različite tematike, sve to dato u prevodu na naš današnji jezik. U uvodu ovoj publikaciji - koja nema ni naučnih ni lingvističkih pretenzija, ali zrači toplinpm ljudskosti - ističe se uvjerenje da će otimanje od zaborava "osnažiti za sada slabašan plamičak zanimanja koji se, treba se nadati, za kulrturu bosanskih Sefarda budi i medju mladjima."

Ilustracije radi donosimo nekoliko sefardskih riječi, prevedenih na srpskohrvatski i engleski jezik:

Pripremio U.M.

Saved from Oblivion

An interesting publication under the above title was issued by Zagreb Jewish Community last year. This work of the tireless Regina Kamhi and Jakov Papo is intended to "grab from oblivion" the Ladino language – the language spoken for centuries by Sarajevo Sephardies. It was the language which characterised the unavoidable part of Sarajevo cultural perspective, because out of the four ethnic groups settled in that city before the second World War the Jews were the third by their number. The author collected and noted down words, greetings, praises, curses, proverbs, names, nicknames and several poems, This publication includes some five hundred words, about one hundred and seventy proverbs and a handful of poems with different themes, all this translated to our present-day language. The introduction to this publication – which has no scientific or linguistic aspirations – stresses the opinion that grabbing from oblivion "will fortify the presently weak flame of interest for the culture of Bosnian Sephardim, which, it is hoped, is awakening among the young people.

To illustrate the publication here below are several Sephardi words, translated both to Serbo-Croat and to English.

Prepared by U.M.
Translation : Branka Danon

Abasta	dosta	enough
Aludu	umobolan	insane
Balabaj	domaćin	head of house
Bindiču	bog	God
Cadik	pravednik	righteous
Darsador	govortnik	orator
Džugador	plesač	dancer
Falsu	lažan	false
Fiškal	varalica	crook
Guzar	uživati	enjoy
Hamor	magarac	donkey
Hasbatura	neznalica	ignorant
Nonu	djed	grandfather
Rikordo	sjećanje	memory